

Videlicet auctores illi putaverunt, patrinum catholicum posse ut fidei sponsorem facilius postea filiolum spirituale in vera fide educare; eamque esse gravem causam, cur illam cooperationem cum haereticis praestare possit: verum non videntur satis attendisse, impossibile esse, ut patrinus non petat baptismum a ministro, qui baptizaturus est; at ille actum baptizandi sibi omnino illicitum exercebit; ergo patrinus id petit, quod alter licite facere nequit: sed ejusmodi actionem ne peti quidem licet.

Caput III.

De subjecto Baptismi.

73 I. Subjectum baptismi est omnis homo viator nondum baptizatus.

II. Ut illi, qui usum rationis non habent, valide et fructuose baptizentur, ex eorum parte nihil requiritur.

III. Ut illi, qui usum rationis perfectum unquam adepti sunt, valide baptizentur, necesse est, ut ipsi voluntatem recipiendi baptismum aliquo modo habuerint vel habeant: ut vero cum fructu baptizentur et gratiam sanctificantem recipiant, etiam actum fidei et dolorem de peccatis commissis supernaturalem adesse vel adfuisse necessarium est.

IV. Obligatio procurandi baptismum infantibus cuilibet, qui succurrere potest, incumbit, si occurrit extrema infantis necessitas, i. e. si infans nondum baptizatus reperitur in imminente mortis periculo neque alter adest, qui baptismum conferat sive conferendum curet; alias incumbit iis, qui ex officio infantis curam habent, imprimis parentibus et parochis.

74 **Explicatio.** Ad I. nota: 1. Vix dubitari potest de valore baptismi infanti in utero matris collati, si infantis caput a secundina omnino solum sive medio instrumento sive aliter aqua tingi potuerit. Attamen non desunt, qui putent, prius hominem debere membrum separatim externae societatis humanae esse, quam baptizari possit. Quapropter, etsi theoretice considerata ratio dubitandi de valore baptismi vix ulla suppetat; tamen quia S. C. C. 12. Julii 1794 in *Sutrina* baptismum illum sub conditione iterandum dixit, qui infanti tali modo collatus erat, Sacrae Congregationis auctoritas nos prohibet, quominus omnino certum ejusmodi baptismum statuamus¹. Ergo in periculo omnino ita conferendus est, sed postea, si infans vivus ex utero prodierit, sub conditione est repetendus.

2. Quum primum foetus humanus anima rationali donatur, per se est baptismi subjectum. Quare cura summa adhiberi debet, ut quilibet foetus humani abortivi saltem sub conditione baptizentur, nisi de eorum morte certo constet.

¹ Sc. contigerat, ut in partu difficili medicus caput infantis clare observaret atque, scypho aquae assumpto, illam in caput infantis infunderet cum forma et intentione rite servata. Et quamquam attestabatur, physica necessitate aquam debuisse ad infantis caput et cutem pertinere, nihilominus S. Congr. considerans, puerum penitus in utero materno delituisse, contra parochum, qui noluit sub conditione rebaptizare, e partibus patris infantis stetit, qui iterationem baptismi petierat.

Dico, omnes foetus abortivos, siquidem hodie valde communis sententia est, si post copulam conceptio sequatur, foetum statim in ipsa conceptione animari: quare antiquorum scriptorum opinio, animationem per rationalem animam secundo vel tertio mense tandem fieri, practice relinquenda est. S. Alph. n. 124¹.

Foetus abortivos, qui post quintum mensem a conceptione eduntur, baptizandos esse, non facile ignoratur; at etiam relate ad eos monendae omnino sunt matres aliique, ad quos cura spectat, ne propter aliqua signa, quae mortem foetus indicare videantur, baptismus conditionatus omittatur. Nam vix aliud signum certum mortis habetur, nisi ipsa putrefactio; neque putrefactionem tantum incipientem pro certae mortis indicio haberi posse, viri periti testantur. Vide Del Vecchio II. n. 437 not. Baptismus vero conferendus omnino est, nisi constet certo de morte. — At foetus abortivi, qui prioribus temporibus, maxime primis ipsis hebdomadis forte editur, baptismus ut male negligatur, facile accidere potest. Haec de re etiam matres moneri debent. Idque eo magis faciendum est, quia non adeo raro accidunt ii casus infelices, sive ex quadam culpa, sive sine ulla culpa matris, et quia ex altera parte solae matres earumve adjutrices sint, quae juvare possint. Jure igitur in quibusdam dioecibus speciali lege parochi monentur, ne talem instructionem, a qua multorum aeterna salus pendet, praetermittant².

¹ Patrocinium foetuum etiam minimorum baptizandorum jam saeculo 17. Fr. Hieronymus Florentinus suscepit dissertatione de foet. abort. baptiz. edita, quae post aliquas turbas excitatas approbationem Congreg. Indicis tulit. „modo de iis . . . agatur, quae initium aliquod humani foetus prae se ferant.“ Quae conditio apposita secundum praesentem statum physiologiae solos illos materni uteri fructus a baptismis excludere potest, si quae crudae massae carnae, quas *molas* vocant, aliive deformati et defectuosi foetus in eo statu sunt, ut ea omni vita carere constiterit. Nam alioquin etiam minimus foetus vitalem motum habet et initium humani foetus prorsus ostendit. Atque in degenerato foetu si propria vita vegetativa remanserit, haec, rationalem animam remansisse, potius indicat. Cf. etiam Gury-Ballerini ed. 5 n. 247, II. not.

² Non abs re erit notare, gravem esse obligationem parochorum curandi, ut obstetrices, medici, vel matres hac de re moneantur, ne eorum incuria minimi foetus abortivi non baptizati in latrinam projiciantur. Ita Roncaglia, Scavini vol. 3 n. 83, Instructio pastoral. Eystettens., quae tit. II cap. III § 2 parochis haec injungit: „curabunt sedulo, ut obstetrices in sua parochia constitutae a medicis pro quovis periculi eventu bene instituatur . . . nunquam enim ejusmodi foetum utut monstruosum vel parvum incaute occidere vel in latrinam mittere absque diligenti inspectione licebit.“ Similia monet Rituale Augustan. Cf. insuper folia period. pastoral. Monaster. ann. 1870 N. 8—10; Gassner *Pastoral* pag. 617 sqq.

Quodsi per obstetrices — eas enim generatim ipse parochus per se vel pium medicum convenientius instruit, et per eas matres — matrum instructio fieri non possit, tempus matres caute hac de re monendi potest v. g. esse, quando brevi post matrimonium confessionem instituunt: tunc enim de cura foetus, quem in utero gestent, sine scandalo et offensione instrui possunt. — Paucis autem haec observanda sunt: a) foetus etiam minimi diutius etiam vitam servare possunt; imo inventi sunt, qui etiam post plures dies indubia vitae signa dederint; b) attamen periculum semper est, ne brevi post ejectionem moriantur; multi jam emortui sunt; c) verum certitudo de morte jam secuta non ita frequenter habetur, quia certae mortis signum etiam hic vix aliud habetur, nisi putrefactio jam apparens. Quapropter omnes foetus abortivi caute tractandi sunt, atque, nisi statim indubia mortis signa appareant, illico

75 3. Sicut industria in eo collocanda est, ut foetui, qui ante tempus ex utero materno ejicitur, baptismus conferatur; ita etiam necessitas contingere potest foetum ex materno utero extrahendi, ne baptismo careat. Quod ducit ad pauca de sectione caesarea adnotanda:

1) De qua quaestio esse potest tum vivente matre, quae naturaliter parere nequeat, tum ea mortua. De priore casu cf. vol. I. n. 844 et 849¹.

2) Igitur mortua matre, nullum dubium est, quin sectio fieri possit et debeat, idque etiamsi conceptio a brevi tempore facta sit. Quare, quam citissime fieri potest, chirurgus aliusve, qui possit sectionem facere, advocandus est: interim vero uterus matris mortuae calidus servandus, os ejus aperiendum est; neque facile credendum est medico forte dicenti, omnem conatum incassum fieri, eo quod foetus jam sit emortuus: siquidem id raro omnino certo sciunt.

Ne vero sacerdos legis civilis laesae reus videatur et gravis poenae periculum subeat, non jam ipse ex sese omnia jubere debet, sed inducat strenue maritum defunctae vel propinquos aut virum in munere publico constitutum, ut quam primum curam sectionis perficiendae gerant. — Si gravissima incommoda timenda non sunt, deficiente medico, quilibet alius, qui animum habet, etiam non expectato consensu cognatorum, incisionem ex caritate erga infantem fortasse salvandum perficere potest vel debet².

baptizandi sunt sub conditione, neque post longius etiam tempus, si statim collatus non sit, baptismus omittendus est. Consuli hac in re imprimis meretur Capellmann *Medica pastoral.* edit. lat. pag. 112. Aliqua ex ea afferam:

„Hic jam quaeritur (vid. de embryonibus in primis mensibus), utrum foetus, qui ovo inclusus editur, baptizari non debeat, antequam ovum aperiatur, an liceat vel oporteat primum in membranis ovi clausi sub conditione baptismum conferre et dein aperto ovo ipsum foetum iterum conditionate baptizare? Ex ratione supra allata, quod nimirum exterior velamentorum membrana non oritur ex ovo ideoque minime ad foetum pertinet, id approbare non possum, ut in ovo clauso baptismus conferatur. . . . Si caute ovum aperitur, atque si liquor amnii lente, hoc est, nisi ex negligentia subito profluat, aër accedens foetum quamvis exiguum non illico occidet. Tum . . . aperto ovo e vestigio baptismus sub conditione conferatur. . . . Utilissimum ac certissimum consilium erit, ut baptismum per immersionem conferant, et ita quidem, ut *in vel sub aqua* (non frigida, sed nonnihil tepida) velamenta disrumpant, hisque disruptis statim formam baptismi pronuntient. Apprehende igitur utriusque manus pollice et indice aliquam velamenti plicaturam atque ita disrumpe, ut materia ovi effluat, h. e. ut aqua baptismalis integram ovi materiam bene abluat. Quod si ita fit, etiam vitabitur [periculosus] accedentis aëris appulsus in embryonem.“ At ut securius agas, dicens formam foetum *et* immerge in aquam *et* ex ea extrahe.

¹ Obligationem incisionis, vivente matre, ibi non tam facile admisi, at *facile eam licere* dico. Nam ob solam spem *certius* foetum *baptizandi* matri eam pati licere sentio, etiam cum gravi omnino vitae periculo, modo ne sit ea matris conditio, ut incisio evadat vera occisio, neque foetus, nisi occisione secuta, extrahi possit: alias non minus propinquus sequitur effectus bonus, quam malus.

² Severum omnino edictum episcop. hujus curae habendae refert Dens *theology.* tom. 5 app. n. 7. — Decr. S. Off. 15. Febr. 1780 (*Collect. Mission.* n. 208) jussit *Sutchuenses* caute edocere legem Eccl., etsi Sinensibus exosam et cum periculo pro religione eath. conjunctam, at prohibuit S. Pontifex, „ne Missionarii in casibus particularibus se ingerant in demandanda sectione multoque minus in ea peragenda; sat fuerit illius notitiam edidisse curasseque, ut . . . perdiscant [chirurgici], tum . . . ejusdem praxim ipsorum oneri ac muneri reliquisse“.

Ad II. 1. Infantibus usu rationis carentibus accensentur ii, qui⁷⁶ perpetuo amentes sunt; siquidem illi etiam sine propriae voluntatis actu baptizantur et gratiam consequuntur. Si vero antequam in amentiam inciderunt, usu rationis potiebantur, non baptizantur, nec fructuose, nec valide, nisi voluntatem et dispositionem, sicut alii adulti, *antea habuerunt*: at quia de illius defectu raro constabit, in necessitate, i. e. in mortis periculo, aut si de recuperanda ratione desperatum est, sub conditione baptizandi sunt, ea manente obligatione, ut si forte postea ad rationis usum redierint, et examine facto baptismus dubie validus inveniatur, conditionate repetendus sit.

2. Ii, de quorum perfecto rationis usu dubitatur: 1) *si ipsi volunt* baptizari, pro modulo suo instrui de actibus virtutum theologicarum et attritionis debent, atque dein postquam aliquo modo, quid sit baptismus, cognoverint, baptizandi sunt. Id etiam extra periculum mortis valet, quia non est ratio, cur baptismus, qui tum *certo valide* administratur, propter instructionis plenae impossibilitatem differri debeat, postquam puer instructus est pro sua capacitate. 2) In articulo autem mortis multo magis baptizandi sunt, idque tunc temporis, *etiamsi aliquam repugnantiam ostendunt*: quamquam, si id obtinuit, baptismus utpote *dubius* postea, si certius conferri potest, repetendus est sub conditione.

Ad III. 1. Postquam aliquis in adulta aetate de baptismi neces-⁷⁷ sitate et obligatione edoctus est, eum *diu differre*, etiam extra periculum mortis, grave peccatum est: unius alteriusve mensis dilatio etiam post sufficientem instructionem ex se non videtur gravis. Attamen facile fieri potest, ut id non sit sine periculo; quapropter hoc urgendum est, ut quam primum recipiatur.

2. Qualis voluntas recipiendi baptismi ad validam ejus susceptionem requiritur, ex iis repetendum est, quae de sacramentis universim exposita sunt. Videlicet ut *certo* constet de ejus valore, requiritur, ut homo adultus *expresse* christianae societati adjungi seu baptismum suscipere voluerit. Cf. Lugo *de sacr. in genere* disp. 9 n. 130. Nam revera valde dubium est, num recte dicatur, in quacunque supernaturali attritione seu dolore de peccatis satis includi voluntatem recipiendi baptismi, de quo nihil est auditum — aliud plane est relate ad hominem, qui obligationem recipiendi baptismi cognoverit —, quasi illa generalis voluntas servandi omnia ad salutem necessaria in dolore inclusa sufficiens desiderium baptismi in se contineat. Fac enim, dolorem illum continere in se propositum servandi omnia ad salutem necessaria: tamen propositum baptismi non habes determinatum. Necessarium quidem est alterutrum, aut perfecta contritio, aut baptismus *re* suscipiendus, idque postquam ejus obligatio cognita est. At cognita non est; ergo ille dolor non videtur aliud continere, nisi implicitum propositum aliquando contritionem perfectam eliciendi.

Nihilominus aliqui scriptores, ut Coninck, Dicastillo, Reuter⁷⁸ p. 4 n. 63, 5, Mazzotta *de sacram. in gen.* q. III. cap. 2 cum multis aliis, quos v. apud Laeroix l. 6 p. 1 n. 168, illum dolorem supernaturalem ex fide conceptum habent pro „voluntate baptismi fortasse sufficienti“:

neque omnem probabilitatem huic opinioni negare, in animo est. Quare haec usui esse potest in homine moribundo sensibus destituto, quem juvare etiam cum tenui probabilitate, si aliter fieri nequit, caritas jubet.

Is igitur moribundus sensibus ita destitutus baptizandus conditionate videtur, de cujus dolore supernaturali fide forte concepto aliqua conjectura habetur. Quam conjecturam 1) concipere potes ex animo, quo moribundus antea ostenderat, se inclinare ad Christianismum; imo aliquando animus christianismo contrarius, quo conabatur antea stimulos gratiae excutere, positivum signum fidei satis cognitae esse potest et ratio putandi, moribundum in periculo positum mentem mutasse et nunc fidem et baptismum desiderare. Quae conjecturae potius amplius aliquid quam *implicitam* voluntatem indicant. 2) Conjectura positiva concipi potest etiam in eo, qui de Christianismo nihil audivit, attamen Deum unum, eumque vindicem mali et boni remuneratorem esse ex traditione novit. 3) Denique aliqui scriptores putant, sufficere ad baptismum conditionate conferendum, ut non constet de voluntate baptismum contraria; tamdiu voluntatem sive explicitam sive implicitam cum aliqua etsi tenui probabilitate sumi posse propter seriam voluntatem Dei salvandi omnes; neque ibi intercedere temeritatem sacramentum profanandi, ubi ex amore salvandi hominis extrema tententur.

Notandum vero 1. Utcunque tandem ejusmodi homo baptizatus est, si postea fortasse ad sui conscientiam redierit factumque approbet, nihilominus sub conditione baptismus iterandus est, nisi certo constet, eum prius expressam et explicitam voluntatem baptismi habuisse.

Notandum 2. Quando igitur secundum doctrinam complurium scriptorum homo sensibus destitutus baptizari potest, non est ratio, cur non fiat: imo caritas videtur ad id impellere. Video quidem gravissimos scriptores, inter quos Suarez disp. 24 sect. 1 n. 5 et Lugo *de sacram. in genere* disp. 9 n. 129, contradicere: qui, ut baptismum conferre liceat, opus esse putant *signa* aliqua desiderati baptismi antecessisse. Quare obligationem in iis circumstantiis baptismum conditionate conferendi statuere, meum non est, antequam majore auctoritate controversia finita sit. Sufficit indicasse, quid contra severiores illos scriptores licere, quid expedire arbitremur.

79 Ad IV. Parentes christiani ex aliqua parte urgentiorem causam habent, cur non liceat baptismum infantium diu differre. Quamquam enim ex natura rei solum periculum sine baptismo moriendi obligationem illam inducit: tamen quia id ipsum majus est et magis fatale quoad infantes, quam pro adultis, utpote qui actu contritionis tandem salvari possint, et quia hodierna consuetudo Ecclesiae veram legem effecit, approbantibus atque etiam urgentibus Superioribus ecclesiasticis, dilatio unius alteriusve mensis pro peccato mortali habenda est, nisi gravis quaedam causa excusans accedit; ubi vero Episcopi lege sua omnino urgent, ut breviori tempore id fiat, facilius graviter peccatur¹. Ubi autem speciale praeceptum non existit, dilatio ad 3—8 dies pro consuetudine regionis sine ullo peccato tolerari potest, nisi speciale

¹ Quae culpa sane prioribus saeculis christianis non adfuit: tum enim, lege ecclesiastica non existente, sanctissimi etiam viri ex solo periculo mortis baptizandi obligationem repetebant: cf. S. Greg. Nazianz. orat. 40.

periculum infanti impendet. V. Reuter p. 4. n. 94, S. Alph. l. 6 n. 118 cum Suarez, Laymann etc.; Bened. XIV. *de synod. dioec.* l. 12 c. 6 n. 7 dicit, omnino definiri posse ab Episcopo, „ne baptismus infantium ultra 8 dies differatur“.

Ut compleantur, quae ad IV notavi, alia et difficilior quaestio tractanda est:

De jure et facultate baptizandi filios parentum acatholicorum.

80

In qua re quaedam certa sunt, quaedam controvertuntur.

A. Si puer usum rationis habet et baptizari vult, plene sui juris est quoad salutem aeternam, neque a quopiam impedi potest. Quare etiam dici debet, parochum vel Episcopum nequaquam posse eum a baptismo excludere, quantumvis parentes reluctantur. Id solum propter gravissima incommoda, si qua oritura esse praevidentur, fieri potest, ut puer dirigatur ad alium locum, quo securius conversionem perficere et in Ecclesiam recipi possit. Nam si interim puer, qui ab omni falsae religionis professione abstineat, per actum contritionis perfectae juvetur, periculum salutis urgens non existit: quapropter ei auxilium ulterius ferre cum valde gravi incommodo, non est tam instantanea obligatio.

Id vero, quod postulari potest et debet a tali puero, est, ut ostendat firmam voluntatem, non obstantibus incommodis et damnis sibi imminentibus, christiano et catholico more vivendi. Quare sicut haec, si dubia est, aliquo experimento probanda, ita, ne probatio ultra justos limites protrahatur, curari debet.

Puero igitur omnino licet sese parentibus subducere, aliis eum in hoc proposito juvare; imo post baptismum susceptum Ecclesia jus habet, et pro diversis adjunctis obligationem, eum extra parentum potestatem utpote fidei periculosam collocandi, atque civilis potestas obligatur, ut Ecclesiae hac in re adjumento sit. Sed si potestas civilis Ecclesiae potius inimica est eamque ab exercendo suo jure impedit, puer, qui sese subducere nequit, apud parentes relinquendus est aliisque remediis contra pericula roborandus.

B. Si puer nondum certe, sed dubie tantum perfectum usum⁸¹ rationis attigit, nisi periculum mortis immineat, eum nondum statim, etsi vult, baptizari expedit, sed usque ad perfectum usum rationis expectandum.

Attamen, modo hoc executioni mandari possit, a parentibus separandus est, ne cum periculo salutis contra suam voluntatem graves tentationes pati debeat. Erudite rem illam pertractat Lugo *resp. moralia* l. 1 dub. 4. — Si vero parentes consentiant in baptismum filii, maxime si parentes sive ambo sive eorum alteruter utpote baptizatus Ecclesiae jurisdictioni subiectus sit, expedire potest, puerum etsi dubie ratione praeditum baptizari, postquam pro modulo suo instructionem receperit et actus virtutum praevios elicere conatus sit.

C. Si certum est, pueros nondum habere usum rationis, seu quando agitur de iis, qui theologico sensu infantes dicuntur, certum est, eos a